

УДК 330.34(477)

МОНЕТАРНА ОСНОВА СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Борисова С. Є., к.е.н., доцент, доцент кафедри “Фінанси”, Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

Борисова С. Є. Монетарна основа сталого соціально-економічного розвитку України.

В статті проаналізовано сучасні процеси соціально-економічного розвитку України в контексті впливу грошово-кредитного регулювання. Доведено необхідність регулювання обсягу грошової маси в обігу для впливу на сукупний попит монетарної концепції. Визначено причини поширення концепції цінової стабільності як основної мети грошово-кредитної політики та грошово-кредитний механізм забезпечення економічного зростання держави, який повинен містити комплекс механізмів: політико-правовий, організаційний та економічний в контексті забезпечення економічної безпеки держави. Зроблено висновок, що основна увага при організації грошово-кредитного регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави має бути приділена взаємодії монетарних і фіскальних влад. При цьому головною проблемою є необхідність поєднання грошово-кредитного та фіскального суверенітетів, так постає питання пріоритетності суверенітетів. Вирішення цього протиріччя можливе тільки в результаті відповідного договору, що чітко окреслює права та обов'язки суб'єктів влади, а, головне, що визначає ступінь відповідального кожного з них, але в рамках надання статусу незалежності центральному банку держави. Введення режиму таргетування інфляції повинно супроводжуватись визначенням найбільш оптимальних можливостей виходу на міждержавний рівень грошово-кредитного регулювання, що слід розглядати як єдино можливий шлях забезпечення економічної стабільності України.

Борисова С. Е. Монетарная основа устойчивого социально-экономического развития Украины.

В статье проанализированы современные процессы социально-экономического развития Украины в контексте влияния денежно-кредитного регулирования. Доказана необходимость регулирования объема денежной массы в обращении для воздействия на совокупный спрос монетарной концепции. Определены причины распространения концепции ценовой стабильности как основной цели денежно-кредитной политики и денежно-кредитный механизм обеспечения экономического роста государства, который должен содержать комплекс механизмов: политико-правовой, организационный и экономический в контексте обеспечения экономической безопасности государства. Сделан вывод, о том, что основное внимание при организации денежно - кредитного регулирования в системе обеспечения экономической безопасности государства должно быть уделено взаимодействию монетарных и фискальных властей. При этом главной проблемой является необходимость сочетания денежно - кредитного и фискального суверенитетов, так возникает вопрос приоритетности суверенитетов. Разрешение этого противоречия возможно только в результате соответствующего договора, четко очерчивает права и обязанности субъектов власти, а, главное, что определяет степень ответственного каждого из них, но в рамках предоставления статуса независимости центральному банку государства. Введение режима таргетирования инфляции должно сопровождаться определением наиболее оптимальных возможностей выхода на межгосударственный уровень денежно - кредитного регулирования, следует рассматривать как единственно возможный путь обеспечения экономической стабильности Украины.

Borisova S. Monetary basis for sustainable socio-economic development of Ukraine.

The paper analyzes the current processes of social and economic development of Ukraine in the context of the impact of monetary control. The necessity of controlling the volume of money in circulation for the impact on aggregate demand monetary concept. Determine the cause of the spread of the concept of price stability as the primary objective of monetary policy and the monetary mechanism for economic growth of the state, which should contain a set of tools: political, legal, organizational and economic in the context of ensuring the economic security of the state. Done withdrawal, at volume, that organization at Community Attention monetary - credit regulation in the system obespechenyya ekonomycheskoj security state dolzhna byt udeleno interaction monetarnyh and fiskalnyh authorities. In so doing, importantly problemoy javljaetsja neobhodymost sochetanyya monetary - credit and fiskalnoho suverenytetov so question arises pryorytetnosty suverenytetov. Resolution etoho contradictions Perhaps only in result sootvetstvuyuscheho contract, Rosary ocherchyvaet Rights and Responsibilities sub'ektov properties and, importantly, that determines the degree of otvetstvennoho kazhdoho of them, but in the predostavlennyya status of independence of the central bank of the state. Introduction regime tarhetyrovannya inflation dolzhna The most soprovozhdatsya determining the optimal opportunity to Interstate Exit Level monetary - credit regulation, sleduet rassmatryvat edynstvenno As Possible Way obespechenyya ekonomycheskoj stabylnosty Ukraine.

Актуальність та постановка проблеми дослідження. Багаторічний досвід функціонування ринкової економіки довів необхідність включення до числа економічних функцій держави проведення стабілізаційної політики, основними цілями якої є забезпечення максимально можливої зайнятості населення країни, достатньо високих темпів економічного зростання, стабільного рівня цін, збалансованості платіжного балансу країни. Сучасні реалії вітчизняної економіки, демонструючи дефіцит інвестицій, актуалізують формування інтегрованих структур. Однак коректне впровадження в національну економіку такого прогресивного інституту як спеціалізовані фінансово-кредитні установи, зокрема кредитні спілки, неприпустиме без аналізу діючої сукупності структур господарюючих суб'єктів у всіх організаційно-правових формах власності з позицій історизму. Проведені інституційні перетворення повинні враховувати як світовий, так і вітчизняний досвід формування подібних структур економіки, які акцентують увагу на консолідації виробничого капіталу [2].

Ступінь вивченості проблеми дослідження. Проблематика грошово-кредитного регулювання посідає важливе місце в дослідженнях відомих зарубіжних вчених Д. ВанХузом, Дж. Кейнсом, Р. Міллером та ін. **Метою статті** є дослідження процесів соціально-економічного розвитку України в контексті впливу грошово-кредитного регулювання.

Основна частина. Для реалізації стабілізаційної політики держави важливе значення мають як фіскальна, так і монетарна концепції. Зазначені дві концепції державного регулювання економіки, незважаючи на всі відмінності, мають багато спільного, зокрема, основним об'єктом державного впливу на економіку вважається сукупний попит. Фіскальна концепція дозволяє регулювати величину сукупного попиту шляхом впливу на конкретні компоненти сукупного попиту, зокрема, на споживчі витрати, інвестиції та державні закупівлі. Для впливу на сукупний попит монетарна концепція обґрунтовує необхідність регулювання обсягу грошової маси в обігу [3].

Грошово-кредитна політика центрального банку - це складова частина економічної політики держави. Вона являє собою систему заходів, що змінює обсяг грошей, що перебувають в обігу для досягнення основних економічних цілей. До них відносяться економічне зростання, підвищення рівня зайнятості, стабільність цін і курсу національної валюти. Основним чинником, що визначає рівень цін та інфляції є грошова система. Завданням грошей є визначення рівня реального виробництва та зайнятості, але її здійснення ускладнюється тим, що вибравши мету і використовуючи інструменти грошово-кредитної політики, центральний банк не в силах безпосередньо і швидко контролювати цільові показники. Центральний банк повинен визначити показники, які впливають на кінцеві цілі піддаються його контролю. Дані показники називають проміжними цілями грошово-кредитної політики. В якості проміжних цілей можуть виступати грошова маса, номінальна процентна ставка, валютний курс та ін.

Так як центральний банк несе відповідальність за прийняття рішень, спрямованих на підтримку стабільності цін, ним приймається стратегія впливу грошово-кредитної політики на рівень цін при конкретному стані економіки. Практикою доведено, що заходи грошово-кредитної політики впливають на економіку через тривалий період часу і результат впливу складно точно оцінити. Грошово-кредитна політика в довгостроковий період визначає номінальну вартість товарів і послуг. А зміни в рівні цін показують, як змінилася купівельна сила грошей. Періоди високого зростання грошової маси пов'язані з високою інфляцією. З цієї точки зору нейтральність грошей є загальним принципом традиційного економічного мислення. Це означає, що зміни в грошовій пропозиції в довгостроковому періоді не роблять впливу на реальні величини (обсяг виробництва, зайнятість і процентні ставки). Реальний дохід по суті визначається зміною пропозиції. Таким чином, грошова політика може внести вклад в довгострокове зростання тільки підтриманням цінової стабільності. Проте в короткостроковому періоді вона може впливати на реальні зміни.

В даний час велике поширення отримала концепція цінової стабільності як основної мети грошово-кредитної політики. Це пояснюється рядом причин:

1. Відсутність інфляції і стабільність загального рівня цін, що дозволяє спостерігати відносні ціни. Споживачі і фірми отримують інформацію для прийняття споживчих та інвестиційних рішень і це сприяє ефективному розподілу ресурсів. Цінова стабільність підвищує можливості ринку, направляючи ресурси на продуктивне використання.

2. Система соціального забезпечення та податкова система можуть надавати спотворюючий вплив на економіку. Такі спотворення посилюються інфляцією і дефляцією, які призводять до витрат. Інфляційні витрати можуть бути усунені стабільністю цін .

3. Цінова стабільність перешкоджає вільному перерозподілу багатства і доходів, сприяючи при цьому соціальній та політичній стабільності .

За своєю природою грошово-кредитна політика пов'язана, перш за все, з впливом Центрального банку на грошову масу, процентні ставки і пропозиція кредитних ресурсів. Проте в Україні регулювання грошової пропозиції здійснюється за допомогою широкого спектру інструментів, у тому числі профіциту бюджету, Стабілізаційного фонду, відтоку капіталу, які виступають механізмами стерилізації грошової маси. Формування величезних державних резервів у Стабілізаційному фонді сприяє уповільненню темпів економічного зростання не змінює сформовану економічну структуру, рівень соціального розвитку та соціальних показників.

Протягом усього періоду ринкових перетворень пріоритетною метою грошово-кредитної політики було зниження інфляції до запланованого рівня. При цьому найважливішим причиною інфляції вважались монетарні фактори: перевищення фактичного обсягу грошової маси над тим обсягом, який відповідає можливостям і потребам економіки. У той же час фактично в Україні має місце інфляція витрат, обумовлена таким чинниками, як зростання тарифів природних монополій; збільшення цін на енергоносії; недолік вітчизняних споживчих товарів на внутрішньому ринку; високий рівень витрат на виробництво продукції, в тому числі через залежність промисловості від дорогого імпорту, зокрема енергоносіїв; випереджаюче зростання заробітної плати по відношенню до темпів продуктивності праці (насамперед, у природних монополіях); деформована структура економіки та ін.

Реалізація монетарної політики НБУ повинна базуватись на таких принципах, як системність і комплексність, об'єктивність, єдність, безперервність, наукова обґрунтованість, оптимальність і прозорість. Дані принципи визначають характер дії як окремих підсистем та їх елементів, так і механізму в цілому. Стратегія розвитку грошово-кредитної політики в Україні має враховувати наступні завдання: реалізація в Україні монетарного режиму, заснованого на ціновій стабільності, необхідної передумовою якого є мінімізація присутності НБУ на внутрішньому валютному ринку і зниження ролі валютних операцій центрального банку в його регулюванні; прогнозування заходів у рамках грошово-кредитної політики в середньостроковій перспективі і вдосконалення законодавчої бази, спрямоване на узгодженість політики уряду і НБУ, що сприятиме підвищенню прозорості та формуванню позитивних очікувань суб'єктів економіки; вдосконалення інституційного середовища грошового регулювання та забезпечення її прозорості [6].

Серед реалізації грошово-кредитної політики НБУ недосконала і знижує ефективність грошово-кредитної політики при досягненні намічених цілей. Створенню сприятливих умов розвитку економіки України і підвищенню дієвості грошового регулювання центрального банку могли б сприяти такі напрями вдосконалення середовища реалізації монетарної політики: 1. Посилення координації бюджетної та грошової кредитної політики. 2. Удосконалення нормативно-правової бази в напрямку: посилення захисту права власності та недопущення рейдерських атак; введення відповідальності політиків, посадових осіб та засобів масової інформації за створення негативного інформаційного середовища, що руйнує довіру до політики уряду, НБУ і банківської системи; стимулювання банків і корпоративного сектора до зміни боргової політики в напрямку орієнтації на внутрішній ринок капіталу. 3. Запровадження дієвих механізмів спостереження та регулювання цін на активи з метою недопущення їх переоцінки і виникнення в майбутньому кризових фінансових бульбашок [6]. 4. Проведення державної соціальної піар-компанії, спрямованої на відновлення довіри і повернення депозитів у банківську систему, а також на розвиток у населення культури формування капіталу. Вона дозволить б банкам акумулювати ресурси і направити їх на кредитування реального сектору економіки та відновити на цій основі конкурентоспроможне внутрішнє виробництво, без наявності якого стимулювання споживчого попиту населення бюджетної і кредитною політикою призведе лише до відновлення нарощування споживчого імпорту, дисбалансів у платіжному балансі та інфляції. 5. Забезпечення прозорості банківської сфери шляхом своєчасного надання НБУ громадськості та учасникам ринку повною інформацією щодо його стратегії, політики та основних рішень.

Позитивним є накопичення досвіду використання різноманітних інструментів грошово-кредитного регулювання, застосування яких дозволяє вирішувати тактичні завдання. Для забезпечення реалізації стратегії національної безпеки необхідно застосування системного підходу до формування та реалізації адекватного грошово-кредитного механізму. Реформування економіки України, яке намітилось в 2009 р., вимагає формування відповідних умов, що забезпечують гарантію захисту власності усіх суб'єктів економічних відносин. Враховуючи широкомасштабний характер реформування економіки, єдино можливим є вибір пріоритетних напрямів реформування в кожній зі сфер товарно-грошових відносин. Найважливішою умовою повинна стати консолідація зусиль та координація дії монетарної та фіскальних влади з урахуванням статусу незалежності НБУ. Найбільш оптимальним для України є вибір режиму таргетування інфляції, який пропонується як міжнародними організаціями, так і представниками НБУ. Беручи до уваги недоліки його застосування в умовах вітчизняної економіки, слід використовувати гнучкий підхід до прийняття рішень при формуванні умов для введення цього режиму, а також у процесі його використання.

Для підвищення ефективності грошово-кредитного механізму забезпечення економічної стабільності України необхідно застосування системного підходу до формування фундаментальних елементів, що забезпечують захист національної валюти, захист доходів усіх суб'єктів економічної відносин, захист власності кожного з суб'єктів і, в кінцевому підсумку, захист кожного суб'єкта економіки України.

Формування системи монетарного впливу прямо залежить від ступеня відкритості економіки. Закритий характер економіки спрощує використання грошово-кредитного регулювання в силу відсутності деяких видів загроз наднаціонального характеру. Відсутність експортно-імпортних операцій значно звужує коло загроз грошово-кредитного характеру. Відкритий характер економіки передбачає необхідність більш глибокого постійного контролю зовнішніх загроз, що зумовило потребу в особливому концептуальному підході до грошово-кредитного регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави.

Грошово-кредитне регулювання в системі забезпечення економічного зростання держави має бути засноване на загальних принципах грошово-кредитного регулювання, забезпечення економічної безпеки

держави та специфічних принципах, дотримання яких дозволить найбільш повно врахувати загрози грошово-кредитного характеру. При цьому найскладнішим для реалізації є принцип поєднання прозорості і гнучкості грошово-кредитної політики, що полягає, з одного боку, в необхідності збереження певної конфіденційності при наявності зовнішніх загроз, а, з іншого, - виникає дилема поєднання жорсткості і м'якості як двох протилежних властивостей.

Висновки. Грошово-кредитний механізм забезпечення економічного зростання держави повинен містити комплекс механізмів: політико-правовий, організаційний та економічний. До фундаментальних організаційних правил, без яких здійснення ефективного грошово-кредитного регулювання на рівні сучасної демократичної держави з відкритою економікою неможливо, відносяться: визначення регуляторного центру - носія грошово-кредитного суверенітету; наділення регуляторного центру легітимними можливостями грошово-кредитного регулювання; координація грошово-кредитного регулювання з регулюванням боргових відносин держави; відповідальність монетарних і фіскальних чинників за наслідки грошово-кредитного регулювання. Основна увага при організації грошово-кредитного регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави має бути приділена взаємодії монетарних і фіскальних влад. При цьому головною проблемою є необхідність поєднання грошово-кредитного та фіскального суверенітетів, так постає питання пріоритетності суверенітетів. Вирішення цього протиріччя можливе тільки в результаті відповідного договору, що чітко окреслює права та обов'язки суб'єктів влади, а, головне, що визначає ступінь відповідального кожного з них, але в рамках надання статусу незалежності центральному банку держави. Введення режиму таргетування інфляції повинно супроводжуватись визначенням найбільш оптимальних можливостей виходу на міждержавний рівень грошово-кредитного регулювання, що слід розглядати як єдино можливий шлях забезпечення економічної стабільності України.

Список використаних джерел:

1. Гребник Н. В. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної політики в Україні. Стаття друга. Розвиток та оптимізація механізмів та інструментів в монетарній політиці / Н. В. Гребник // Вісник НБУ. – 2010. - №2. – С. 10-15.
2. Загорий О.В. Специализированные финансово-кредитные учреждения как элемент институциональных изменений экономики в условиях устойчивого развития / О.Загорий // [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/15_6/402_Zagornyj_15_6.pdf
3. Савченко К.В. Роль фінансового механізму вбудованих стабілізаторів у реалізації стабілізаційної політики держави / К.Савченко // Вісник СумДУ. Серія "Економіка", №3'2012. – С. 60-65.
4. Сомник А. В. Умови середовища реалізації грошово-кредитної політики в Україні / А. В. Сомник // Фінанси України. – 2009. – №6. – С. 35-53.
5. Трансформація світового ринку капіталу в умовах транснаціоналізації: монографія / [Макогон Ю.В., Орехова Т.В., Лисенко К.В., Голубов М.І. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 248 с.
6. Черная О. Концептуальные подходы к развитию механизма реализации монетарной политики / О.Черная, А.Клименко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9., Ч. 27. – С. 425-429.

Ключові слова: монетарна політика, грошово-кредитне регулювання, національний банк, інфляція, грошова маса, економічна стабільність, режим таргетування, економічна безпека.

Ключевые слова: монетарная политика, денежно-кредитное регулирование, национальный банк, инфляция, денежная масса, экономическая стабильность, режим таргетирования, экономическая безопасность.

Keywords: monetary policy, monetary control, national bank, inflation, money supply, economic stability, targeting regime, economic security.

УДК 65.016.7

АНАЛІЗ ДОСВІДУ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Маркіна І. А., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Угрімова І. В., старший викладач, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» м. Харків

Маркіна І. А., Угрімова І. В., Аналіз досвіду реструктуризації м'ясопереробних підприємств в Україні

У статті проаналізовано досвід реструктуризації м'ясопереробних підприємств в Україні. Виділено три етапи реструктуризації вітчизняних м'ясопереробних підприємств: перший етап «наведення порядку на підприємствах»; другий етап «ідентифікація і «відбудовування» бізнесів»; третій етап «побудова ефективних